

België Gestript!

De vijftien vrouwen van Kuifje en andere verhalen - een interview

Hij kreeg het etiket 'De meest invloedrijke striprecensent van de Benelux' van het Nederlandse dagblad *NRC Handelsblad* mee, schrijft al jaren over strips in onder andere de Vlaamse krant *De Morgen*, verzorgt reportages en interviews voor Radio 1 en de cultuurzender *Cobra.tv* en publiceerde de boeken *100 stripklassiekers die niet in je boekenkast mogen ontbreken* en *Loslopend wild*, een interviewboek over de nieuwe generatie Vlaamse stripauteurs. Geert De Weyer moest dus de man zijn die het standaardwerk over de Belgische strip zou schrijven.

Maar hoe begin je aan zo'n monumentaal werk?

De Weyer: 'Met héél veel wenkbrauwgefrons (grijnst). Eigenlijk is *België Gestript* de voortzetting van een klein boekje uit 2005. Het verscheen indertijd exclusief bij *Het Nieuwsblad* als onderdeel van een reeks boekjes rond 175 jaar België. Dat boekje zou de ruggengraat vormen van de huidige, grote editie. Dat flik ik wel even, dacht ik, tot ik zag dat bij

Ballon Media het boek in een interne promotekst als referentiewerk aangekondigd werd. Toen is alles veranderd. De schrik sloeg me om het hart, maar meteen dacht ik: waarom niet proberen een naslagwerk te maken dat naast het weergeven van de evidente vaderlandse geschiedenis van het beeldverhaal, net iets dieper op de zaken ingaat? Het waren mensen die de strip gemaakt hebben tot het medium dat het vandaag is. Dus moest ik ook hun ervaringen en motieven vooropstellen in plaats van gortdroge feiten. Net om die reden zul je heel veel persoonlijke ervaringen van auteurs en uitgevers tegenkomen en kun je lezen over de tijdgeest en evoluerende maatschappij.'

Je hebt gekozen voor een thematische aanpak. Waarom?

'Goh, er zijn boeken geschreven over de Belgische strip die helemaal niet over de Belgische, maar wel over de Belgisch-Franstalige strip bleken te gaan. Heel veel van die naslagwerken zijn geschreven door Franstaligen. Zo'n boek

Bijna 40 jaar na de overzichtsboeken *Het beeldverhaal in Vlaanderen* van Danny De Laet en *Wordt vervolgd. Stripleksikon der Lage Landen* van Kousemaker en Jan Smet waagde (strip)journalist Geert De Weyer zich aan een nieuw overzicht over de Belgische strip.

En het resultaat is verbluffend. Er valt dan ook veel te vertellen, want meer dan honderd jaar stripgeschiedenis leverde een groot aantal opmerkelijke, legendarische en beroemde stripverhalen, strippersonages en stripauteurs op. De Weyer koos niet voor een chronologische maar voor een thematische aanpak. Een terechte optie, want zo vermijdt hij lijstjes namen en houdt hij zijn teksten scherp op snee.

Het levert verrassende hoofdstukken met nieuwe informatie op, bijvoorbeeld over censuur, de emancipatie van de vrouw en racisme in de strip. Maar ook als hij het bijvoorbeeld over wat 'gewonere' thema's heeft, zoals de geschiedenislessen van oom Wim, blijft hij boeien. Kortom, een onmisbaar en prestigieus boek uitgegeven door Bllloan!

Wil je het hele interview lezen? Surf dan naar www.ballonmedia.com/deweyer

wilde ik niet schrijven. Nu, ik weet ook wel dat de Vlaamse strip peanuts is in vergelijking met de Franstalige strip. Sommige mensen zullen het niet graag horen, maar Jean Van Hamme had gelijk toe hij beweerde dat het succes van de Belgische strip vooral te danken is aan de Franstalige, en niet aan de Vlaamse strip. Maar dat wil niet zeggen dat we geen rol van betekenis hebben gespeeld, en zeker niet dat we geen rol van betekenis spelen. Integendeel, ik heb zelfs de indruk dat de nieuwe generatie Vlaamse stripauteurs zich meer en beter op de kaart heeft gezet dan de huidige Franstalige generatie. Daarom: werd het niet eens tijd om orde op zaken te stellen met een boek rond de Belgische strip, waarin beide culturen worden belicht en gekeken wordt hoe ze zich onderscheiden of net de handen in elkaar sloegen? Eén klein voorbeeldje: in Franstalig België ging men er lange tijd van uit dat Kuifje de eerste Belgische stripheld was die effectief een voet op de maan zette. Klopt dus niet. Suske en Wiske waren de eerste bekende striphelden op de maan: in *De Mottenvanger* uit 1948. Hergé beweerde indertijd ook dat de ruimtepakken uit Kuifje – meer specifiek de ‘visbokalen’ als helm – zodanig waren ontworpen dat je vanuit elke hoek kon zien wie zich in dat pak voortbewoog. Maar nee, hij was niet de eerste die dat toepaste. Dat was

opnieuw Vandersteen, nota bene ook in *De Mottenvanger*. Eerherstel heet dat.’

Jouw werk behandelt toch makkelijk zowat 70 à 80 jaar. Niet bang dat je zaken over het hoofd ziet?

‘Heel erg bang. Maar zoveel is zeker: je kunt niet alles brengen. Toch coveren we heel wat, vanaf het begin van de vorige eeuw en zelfs nog wat daarvoor. En we hebben niet gekozen voor de gemakkelijkste weg. Over heel veel thema’s bleek amper materiaal beschikbaar. De positie van de vrouwen in de strip, daar vind je materiaal over. Maar de positie van zwarten, negers en holebi’s in ons vaderlandse beeldverhaal? Leuke uitgangspunt, zulke thema’s, maar hoe begin je eraan? Er is geen of amper referentiemateriaal voorhanden. Ik heb daarom met heel veel specialisten gebeld die ieder een ei-

gen specialisatie hebben. Pas achteraf, als je de laatste letter daarover hebt geschreven, kun je er met plezier op terugkijken en merk je hoe bizar onze maatschappij op sommige thema’s, bevolkingsgroepen of taboes reageert. Dat was trouwens het opzet van *België Gestript*: aantonen hoe de maatschappij de strip beïnvloedt, maar hoe ook andersom de strip de maatschappij inspireert of beïnvloedt.’

Waren er bepaalde dingen die je opvielen? Tendensen? Trends?

‘Een van mijn bekende stokpaardjes is de positie van de vrouwen in de strip, een thema waarover ik vanaf oktober in verschillende culturele centra en bibliotheken een lezing geef. Zo’n boeiend thema, zeg. Nu ja, boeiend? Het is verdorie ongelooflijk kras wat daar allemaal gebeurd is. We staan er niet bij stil, maar er is een achterliggende reden waarom er slechts zo’n vijftien vrouwen – inclusief

de huishoudster – opduiken in *Kuifje* en zelfs nul in *Blake en Mortimer*. De Fransen hebben ons een hak gezet met hun protectionistische wetten, in een poging de Belgische strip te nekken. Ze dreigden ermee onze bekende weekbladen en stripalbums niet in te voeren als er vrouwen getoond werden. De censuur was immens, niet alleen wat vrouwen betreft. Zelfs toen in *Sammy* corrupte politieagenten werden getoond, werd dat album er verboden, want de jeugd zou geschaad worden als er corrupterende agenten werden opgevoerd. Hallo? Sommige verbodsbepalingen en hun argumentaties zijn compleet van de pot gerukt. We brengen in het boek talloze voorbeelden en gaan uitvoeriger in op de redenen daarvan.’

‘De opvallendste tendens is misschien wel dat de strip nu als volwaardig expressiemiddel wordt beschouwd, zelfs het stigma van kleine broertje van de literatuur is ontgroeid. Dat was ooit anders.’

uitgesteld naar november

voorlopige cover

BELGIË GESTRIPT

Geert De Weyer
 Naslagwerk
 € 45, 320 pagina's,
 ISBN 979462102026
 Verschijnt: 1 oktober
 Billoan

Natasja en Yoko Tsuno

Natasja, de goedgevormde blondine met de lange benen en minirok, zag het daglicht in het weekblad *Spirou/Robbedoes*. Haar komst was een mijlpaal in de geschiedenis van de Europese (vrouwen)strip. Volgens specialisten was zij de eerste Belgische stripvrouw die de titel van een album droeg. Maar haar aanwezigheid, nota bene op vraag van uitgever Charles Dupuis *himself*, kwam er niet zonder slag of stoot. ‘Op het einde van de jaren zestig vroeg Dupuis me om een vrouw te tekenen, want die had hij nog niet in zijn weekblad’, aldus geestelijke vader Walthéry. ‘Ik heb toen een naamloos vrouwelijk personage met een hoedje gecreëerd, en Gos (scenarist van *De Katamarom*, red.), die net als ik in Studio Peyo werkte, schreef er een verhaaltje rond. Voilà, zo ontstond *Natasja*. Eigenlijk als vanzelf.’

Maar toen moest Walthéry de cover nog inleveren. Dupuis verliktte zich haast in zijn koffie bij de aanblik van Natasja's weelderige, weinig verhullende boezem. Hij schreef zijn vrijgevochten pupil Walthéry meteen een – ondertussen legendarische – brief waarin hij Natasja omschreef als ‘seksueel agressief’. En hij stond niet alleen met zijn bezwaren. ‘De commerciële dienst stelde toen allerlei vragen zoals ‘Wat kun je veranderen aan Natasja zodat ze aanvaardbaar is voor onze lezers?’, herinnert Walthéry zich. ‘Ze vonden het eerder een reeks voor *Playboy*. Onzin, natuurlijk. Ach, er was wel protest, maar al bij al viel het nogal mee. Dupuis vond het geweldig. Nu ja, het is te zeggen: in zijn brief eiste hij wel dat ik eerst die ‘seksuele agressie’ zou wegwerken. Ik heb de oorspronkelijke cover dan maar aangepast door Natasja een hand op haar boezem te laten leggen. Weg décolleté.’

In hetzelfde jaar als Natasja zag ook die andere vrijgevochten stripvrouw het daglicht in *Spirou/Robbedoes*: Yoko Tsuno. Door haar het beroep van elektrotechnisch ingenieur te geven, maakte auteur Roger Leloup een duidelijk statement. De vrouwenemancipatie had haar intrede gedaan, en daarmee ook het feminisme. Leloup kreeg al snel de reputatie een voorvechter van vrouwenemancipatie te zijn, terwijl Walthéry's geëngageerdheid niet zo ver ging. Hij tekende graag mooie vrouwen omdat hij graag mooie vrouwen zag. Punt.

De Japanse avonturierster was in de eerste kortverhalen nog een bijfiguur, maar al snel

gaf Leloup, die haar decennia later zelfs zou omschrijven als ‘de vriendin die hij nooit gehad heeft’, haar de hoofdrol. ‘Eigenlijk was het zelfs Charles Dupuis die er in 1970 op aandrong Yoko te katapulteren tot hoofdrolspeelster’, zei de auteur. ‘Nu, u moet weten dat ze in het begin niet zo hoog opliepen met Yoko. In eerste instantie dachten ze bij de hoofdredactie zelfs dat ik in het jaarlijkse referendum, waarbij lezers werd gevraagd naar hun favoriete personages en reeksen, laag zou eindigen. Het tegendeel was waar.’

Toen *Yoko Tsuno* een succes werd, moest ook Hergé zijn mening herzien. Dat was wel even anders op het moment dat Leloup, die toen nog als assistent werkte in de Studios Hergé, tegenover zijn bekende werkgever het idee opperde om een stripreeks over een vrouw te maken. ‘Roger’, zei Hergé me, ‘vrouwen in een strip, dat werkt niet.’ Hergé zat nog vast in het oude denkpatroon, waar voorzichtigheid geboden was, meende Leloup. De auteur zette toch door en diepte een door Hergé afgekeurd *Kuiffe*-scenario op. ‘Ik had voor Hergé een verhaal geschreven over een onbekende beschaving op een eiland waar lava als energie werd aangewend, maar Hergé vond dat te modern voor *Kuiffe*. Jaren later werd dat afgekeurde scenario *Vulcanus' smidse*, het derde lange *Yoko Tsuno*-verhaal. Nu, Hergé had niet alleen problemen met de sciencefiction in dat verhaal, maar ook met het feit dat ik te veel vrouwen in het verhaal bracht en er eentje zelfs een hoofdrol liet spelen. ‘Met vrouwen heb je niks dan last’, zei hij.’

